

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ І САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Для успішного функціонування і розвитку будь-якої системи необхідна наявність певних визначених умов (Ю.К.Бабанський, Г.І.Віргелес, М.Ю.Посталюк, Ю.П.Сокольников, Г.П.Щедровицький, Н.М.Яковлева та ін.). У філософії і методології під „умовами” розуміється сукупність об’єктів (речей, процесів, відносин тощо), необхідність для виникнення, існування і розвитку будь-якого предмета (речі, процесу, явища тощо). Повна сукупність необхідних умов утворює достатні умови. З усуненням з неї хоча б одного елемента умови перестають бути достатніми, і виникнення, існування і розвиток досліджуваного предмета стає неможливим. Іншими словами, категорія „умова” виражає відношення предмета до оточуючих його явищ, без яких він існувати не може [4].

З педагогічних позицій визначає категорію „умова” В.І.Андрєєв [1]. Це результат цілеспрямованого відбору, конструювання і застосування елементів змісту, методів і організаційних форм навчання задля досягнення дидактичних цілей. За основу беремо

визначення дидактичних умов за Н.М. Яковлевою. Під педагогічними умовами формування умінь самоорганізації і самоконтролю навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів розуміємо комплекс заходів у освітньому процесі, який має забезпечити успішне функціонування розробленої системи і сприяти переходу студентів на більш високий рівень володіння даними вміннями.

Задля визначення комплексу необхідних і достатніх умов ефективного розвитку і функціонування системи формування умінь самоорганізації і самоконтролю навчальної діяльності у студентів вищих педагогічних навчальних закладів необхідно розв'язати такі задачі:

1. виявити особливості освітнього процесу у вищій педагогічній школі й можливості їх ефективного використання для формування досліджуваних умінь у студентів вищих педагогічних навчальних закладів;
2. урахувати особливості формованих видів умінь;
3. виявити й обґрунтувати комплекс педагогічних умов, що забезпечують успішну роботу усіх компонентів системи.

Виходячи з наведених тверджень, на основі аналізу філософської, психолого-педагогічної літератури, а також з урахуванням досвіду власної роботи у вищому педагогічному навчальному закладі, було виділено комплекс педагогічних умов, необхідних і достатніх для успішного розвитку і функціонування системи формування умінь самоорганізації і самоконтролю навчальної діяльності у студентів вищих педагогічних навчальних закладів, а саме:

- формування і розвиток у студентів рефлексивної позиції;
- застосування у навчанні спеціальних задач і завдань, націлених на формування у студентів умінь самоорганізації і самоконтролю навчальної діяльності;
- включення студентів у сумісну діяльність з організації і контролю своєї навчальної праці.

Проведене теоретичне дослідження дозволяє зробити певні висновки щодо самоорганізації і самоконтролю навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів як невід'ємної складової ефективної організації їх самостійної навчальної діяльності.

1. Самоорганізація і самоконтроль є невід'ємними компонентами самоуправління навчальною діяльністю.

2. Під самоорганізацією навчальної діяльності розуміємо особливу діяльність студентів, що стимулюється і спрямовується цілями самоуправління і самовдосконалення їх навчальної роботи, здійснювану системою інтелектуальних дій, спрямованих на розв'язання задач самостійної раціональної організації і здійснення навчальної праці. Під самоконтролем навчальної діяльності розуміємо особливий вид діяльності студентів, що стимулюється і спрямовується цілями самоуправління і самовдосконалення своєї навчальної праці, здійснювану системою інтелектуальних дій, спрямованих на самостійний контроль і корекцію ходу та результатів учиння, на аналіз і попередження недоліків у своїй навчальній роботі й у її організації.

3. До формування умінь самоорганізації і самоконтролю навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів підходимо з позиції діалектичної єдності цих категорій, які розглядаються як багатоаспектний взаємозв'язок цих процесів (логічний, змістовий, генетичний аспекти зв'язку тощо).

Комплекс необхідних і достатніх умов функціонування і розвитку системи формування умінь самоорганізації і самоконтролю навчальної діяльності у студентів вищих педагогічних навчальних закладів представляє собою цілісно організовану комбінацію умов.

Література:

1. Андреев В.И. Педагогика творческого развития. Инновационный курс. Книга 1. – Казань, 1996. – 567 с.

2. Балл Г.А. Теория учебных задач: Психолого-педагогический аспект. – М.: Педагогика, 1990. – 184 с.
3. Семенов И.Н., Степанов С.Ю. Проблема предмета и метода психологического изучения рефлексии // Исследование проблем психологии творчества. – М.: Наука, 1983. – С. 154-181.
4. Философский словарь / Под ред. И.Т.Фролова. – М., 1991. – 560 с.